

ment, culeja, culejada, culejador, culejadorada, culejadura, culer, culera, culerata, culereta, culerets, culer, culetada, culija, culotes, culots, culoti, culot, aquilotar, aquilotat, aquilotament, culotació, quilotar, acular-se, encular-se, encular, enculada, esculat, recular, reculament, reculada, reculadis, reculanes, reculants, reculat, reculera, a recules, a reculons, de reculons, reculador, anar a reracules, a reres-cules, de recules, culàrsega, colàrsega, Sa Culàssega, cularsa, encularsarse, cul de sac, cul d'una badia, cul del quadernal, cul del sac, qurlúča, curlux, kuliluge, cul-acarenat, culbatut, cul-blanc, culiblanç, culbujar, culcosit, cul-de-llàntia, culdestrempat, cules-arrera, culfaristol, culfeixuc, culgròs, culicaiques, culicendrós, culigotat, cul-i-merda, culimerdis, culimelis, culimerdejar, culnegre, culinegre, culipardal, culipavo, culitenat, cul-llenger, culmenegar, culmener, culobert, culremena, culroig, culroja, culroieta, culsalat, cultorrat, culverd, collverd, collverta, colverd, colsverds.

Cula, culà, V. cul Culabela, V. cucavela Culada, culana, cular, culara, cularsa, culàrsega, culassa, culat, culata, culatada, culatejar, culatge, culbatut, culblanc, culcosit, cul-de-llàntia, cul-de-sac, culdestrempat, V. cul Culebra, culebrina, veg. DCEC (CULEBRA) 25 Culejada, culejament, culejar, culejó, culer, culera, culerets, culeta, V. cul Culeta per collecta Culetada, culfaristol, cul-gros, culicaiques, V. cul Culiells, V. colitxos Culigotat, culija, culimelis, culimerdejar, -merda, -merdis, V. cul Culinari, V. cuina Culinegre, culipardal, culipavo, culitenat, V. cul Culivada, V. covil (COVAR) Cull (?), V. cuny

CULLA, nom de lloc (en part genèric, en part topònim o pre-topònim), freqüent cap a l'Urgellet i Segre mitjà: a Montanissell (entre allí i Valldarques), Barranc de Cullés; entre Sta. Creu de Castellbò i Montenartó (potser ja terme de Llavorsí), La Culla (en un serrat); a Taús un nom semblant designa un pla on hi ha tot de clotets que solen omplir-se de neu; Rafael de la Torre que em recollí aquests noms (1954) el va sentir encara en altres pobles veïns i en algun li ho explicaren com a 'clotet'; en enquestes personals de 1957-9 vaig recollir-ne encara alguns més, entorn d'aquests, que ja no caldrà aplegar, perquè el mot no hi aparegué com a apellatiu (ni s'apartaven del que ja hem observat); hi ha encara La Culla, camí prop de Manresa (hi havia hagut Creu de la Culla) i AlcM registra sis exs. de culla (-uya) en docs. del S. xv i en un de 1388, en la major part dels quals es tracta de les culles d'un gresol o llumener, ço que ha designar les cruïes o sigui cadascun dels dos platets quadrats i còncaus que, superposats formen el llum de gresol.

Com que d'altra banda hi ha encara l'important nom del poble de Culla, en el Maestrat, que en docs. del S. xii o entorn de l'a. 1200 apareix en la forma Cuella (Cueylla)¹ (veg. MzPi., La España del Cid, etc.), i com que en un doc. de 1412 citat pel DAG. es parla de dues losses culles (cf. LLOSSA), difícilment podem dubtar que tot plegat vingui de CŪCHLĒA 'closca

de caragol, de tortuga', etc. ² (gr. κόχλος 'closca o conca en general'), amplament representat en els dialectes italians, generalment en la forma cocchia, en el sentit de 'closca', 'test', 'moïusc' (REW, 2011); d'on també el val. CLOTXINA 'petxina' (i possiblement també LLOSSA), i el derivat COCHLEAR > cullera; hi ha una variant repercutida crocchia (corchia), cròcchiola, a Pistoia, Calàbria, Sicília, etc., a la qual potser correspon cruia (cf. GRESOL).

DERIV.: Cullar 'obrir valls per plantar ceps' a Torà de Tost i Oliana (que el Tresor de Griera deu copiar d'enquestes de corresponsals de l'IEC).

¹ L'àr. qylla (pron. qolla) significa 'gerro', 'pot' i algunes vegades 'cim del cap (testa, closca)'; no hi ha tal qulla 'cim de muntanya' (com el que suposen Asín i AlcM sense altra base que algun dicc. poc fidedigne), veg. Dozy, Suppl. II, 387, i veg. acf ALCOLLA (ancolla) (Gibalcolla sembla contenir un mot romànic); altrament Culla és en una clotada i no pas en cap cim. Dozy demostra que la definició «fovea in monte» que havien donat gent més coneixedora del lèxic àrabic era deguda a un malentès. Del sentit 'cim de muntanya' ja ni en parla Dozy, però deu ser degut a un malentès secundari, compromís entre 'cim del cap' i «fovea in monte». Si no els recull AlcM ja no refuto els errors que omplen el pèssim llibret d'Asín lamentable descredat de la gran escola dels Codera, Simonet, Ribera, GzPalència, M. Alarcón. — ² Bast.-Bass. (527) troben tres casos de coclea en docs. de 1078, 1082 i 1169 de la zona barcelonesa per a un atuell d'ús eclesiàstic, que sembla ser el mateix mot.

Cíller, culldre, culient, V. collir

CULLERA i antigament CULLER (forma encara usada en les comarques, especialment per designar la llossa o cullerot) vénen respectivament dels ll. vg. COCLEARIA i COCLEARIUM, aquell pròpiament plural del ll. clàssic COCHLEAR n., id., derivat de COCHLEA, gr. κοχλιᾶς, nom de diverses menes de conca, petxina o caragol. □ 1.ª doc.: colera, 1064; cuylars, cuylars, 1003, 1030; culleres (escrit cuieres o culeres) ja apareix 1147, 1284, etc.; culers, 1284.

«Duas copas argenteas cum quinque coleras argenteas» en un doc. gironès de 1064 (Villanueva, ViaLit. XII, 302); «vexela de auro et de argento, id sunt enapos V et gradals II, cope II et cuzlars V» en el testament d'Ermengarda, filla del nostre comte Borrell, de 1030 (MiretS, RBiblgCat. VII, 7, n. 1).¹ «De culeres de boix» i «de culers d'oles a menar, de la saumada, dos culers»: figuren una forma i altra en la Reva de Perpinyà de 1284 (RLR rv, 365). L'InvLC troba també culers en un doc. ross. de 1325, i un cuyller justí en un altre de 1381.

Fóra interessant de saber quin gènere tenia en aquests docs. antics i en d'altres arcaics que citaré, però no consta fins a «un cuyller de menjar leyt» en l'any 1380 (BABL VI, 471): car si bé culler més tard és sempre masculí, el gènere femení del port. colber,